

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
Кафедра туризму географічного факультету
Кафедра країнознавства і міжнародного туризму
факультету міжнародних відносин
ІНСТИТУТ РЕГІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ НАН УКРАЇНИ

ГЕОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА І ТУРИЗМ:
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Матеріали
XIII Міжнародної наукової конференції

Львів
27-29 вересня 2019 р.

Львів – 2019

ЗМІСТ

<i>Альтгайм Любов</i> РОЛЬ САКРАЛЬНИХ ОБ'ЄКТІВ ПІВДЕННОГО ЗАХОДУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ У НАДАННІ ЕКСКУРСІЙНИХ ПОСЛУГ	10
<i>Антонюк Наталія, Мальська Марта, Мальський Маркіян</i> ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ЗАВДАННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СФЕРІ ТУРИЗМУ: ПОЛЬСЬКИЙ ДОСВІД	15
<i>Баришнікова Валерія, Гіржева Олена</i> ЕКСКУРСІЙНО-ТУРИСТИЧНА ПРИВАБЛИВІСТЬ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	24
<i>Баришнікова Валерія, Гіржева Олена</i> ОЦІНКА ПРИРОДНИХ УМОВ ТА ЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ ДЛЯ ПЛАНУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ МІСТА МИКОЛАЄВА	28
<i>Батченко Людмила, Стариченко Тетяна</i> ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПОЗИЦІЙ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ: АСПЕКТНИЙ ПІДХІД	32
<i>Безручко Любомир, Тиханович Євген, Біланюк Володимир</i> ЛАВИННА НЕБЕЗПЕКА НА ПШИХ ТУРИСТИЧНИХ МАРШРУТАХ МАСИВУ БОРЖАВА	36
<i>Біланюк Ольга, Волошенюк Юлія, Альбіна Бриліантова, Georgios Konstantinidis, Spartakos Masmanidis</i> ТУРИЗМ ЯК ПРОВІДНИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ ГРЕЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ ДІЯЛЬНОСТІ ТУРИСТИЧНОГО ОПЕРАТОРА «МУЗЕНІДІС ТРЕВЕЛ»)	40
<i>Біланюк Ольга, Корпан Діана, Chavush Erkan</i> СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ У ТУРЕЦЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ (МІЖНАРОДНА ПРАКТИКА)	44
<i>Білецький Мирослав, Котик Любов</i> ІННОВАЦІЙНИЙ ВЕКТОР ТУРИЗМУ	49
<i>Білоус Софія, Масюк Юлія, Красько Анна, Пурська Ірина</i> ЗАСАДИ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНО-ПІЗНАВАЛЬНОГО ТА ФЕСТИВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ ЛЬВОВА	52
<i>Бордун Ореста</i> ВИКОРИСТАННЯ ТУРИСТИЧНО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ З ПОВІТРОПЛАВАННЯ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ	54
<i>Bortnyk Liudmyla</i> INBOUND TOURISM TO UKRAINE: URGENT PROBLEMS AND THEIR SOLUTIONS	57
<i>Влах Мирослава</i> ГЕОІМАГОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЛІТЕРАТУРНОЇ ТВОРЧОСТІ СОФІЇ ЯБЛОНСЬКОЇ	61

РОЛЬ САКРАЛЬНИХ ОБ'ЄКТІВ ПІВДЕННОГО ЗАХОДУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ У НАДАННІ ЕКСКУРСІЙНИХ ПОСЛУГ

Любов Альтгайм

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Тернопіль, Україна*

Релігійний туризм на Тернопільщині – це мільйони паломників із усього світу щороку до Успенської Почаївської Лаври та Зарваницького Марійського духовного центру, а також чи не єдиного у світі мавзолею сестер монастиря Непорочного Зачаття у Язлівці Бучацького району.

Найбільш туристично-привабливими сакральними екскурсійними об'єктами для паломницьких екскурсій південного заходу Тернопільської області є також релігійні споруди таких міст, містечок і сіл області: смт. Микулинці, с. Струсів, м. Тереховля, с. Рукомиш, м. Бучач, с. Язлівець, с. Зарваниця. А саме:

- *Троїцький костел.* Один із найвизначніших пам'яток архітектури Тернопільщини, найстаріший храм містечка Микулинці. Збудований архітектором Августом Мошинським у стилі бароко, за іншими джерелами за проектом архітектора Тальовського. Костел досить добре зберігся, частина інвентарю - в Олеському музеї. У роки радянської влади костел був повністю залишений і закритий. Лише із 1989 року зусиллями римо-католицької громади та фінансової підтримки Польщі костел відреставрований та набрав сьогоденного вигляду.

- *Каплиця св. Миколая у с. Струсів.* Колишній монастир заснований монахами-васильянами наприкінці 16 ст, спочатку вони зробили печерну капличку, у 18 ст було зведено над нею церкву у бароковому стилі, також тут були келії, кухня, трапезна - їх вже давно не існує. Церква зведена на крутій скелі і складається із двох частин: наземної та підземної. Із 1788р Миколаївська церква була перетворена на костел, який було освячено на ім'я св. Станіслава і використовувався до зведення нового великого неоготичного костелу св. Антонія у 1894р. Церква поступово руйнувалася, стояла у запустінні. Нарешті, у 1994р відновлений василіанський орден м.

Бучача за допомогою інституту "Укрзахідпроектрестарвація" розпочало відбудову храму, яка триває і досі.

- *Церква святого Миколая* у м. Теремболі, яка є пам'яткою сакральної та оборонної архітектури XVII, одна із найдавніших у містечку. Перша письмова згадка про неї датується у документах від 1614 року. Вона є пам'яткою сакральної та оборонної архітектури XVII. У ній зберігається копія ікони Терембовлянської Божої Матері.

- *Костел Петра і Павла* - це ще одна із принад Терембовлі. У 1924 році у місті завдяки старанням ксьондза Еловіцького починається будівництво нового костелу. Через чотири роки місто прикрасила велична споруда із двома високими баштами на фасаді, збудована за проектом архітектора Адольфа Жишке-Богуша, одного із реставраторів Вавелю. У 1956р. будівлю пристосували під Будинок Культури. Лише у 1990-91рр. громаді римо-католиків міста частково повернули храм із органом.

- *Угорницький (Підгорянський) святоспаський василіанський монастир* - ще одна пам'ятка оборонного типу викликає жвавий інтерес. На південній околиці Терембовлі збереглися руїни Підгірянського василіанського монастиря. Він є чи не найдавнішою будівлею міста. Офіційно пам'ятка датується 17 ст., але її початки губляться ще у 12 ст. Подекуди на спорудах трапляється скромний кам'яний ренесансний декор.

- *Печерний храмовий комплекс* у с. Рукомиш Бучацького району – місце тут чудесне, тихе і ще й донині, незважаючи на дослідницькі труди, оповите містикою. Печерний храм - святилище, культова споруда у травертиновій скелі. Це - зал площею близько 25 м². На стінах і стелі видно сліди від вирубування каменю. Вхід - висотою 1,5 м і шириною до 1 м - із південного боку. На північ від храму є ряд менших гrotів, вирубаних у скелі, які, очевидно, служили келіями для монахів. Неподалік входу - залишки стародавнього муру.

- *Рукомиські скелі* - геоморфологічне утворення, геологічна пам'ятка природи місцевого значення, мальовничі травертинові скелі, у карстових порожнинах яких знайдено кістки багатьох видів дрібних голоценових тварин.

- *Церква святого Онуфрія* у с. Рукомиш Бучацького району побудована у середині XV століття. Пам'ятка архітектури місцевого значення. Церква простих архітектурних конструкцій, із обмеженим членуванням форм і декоративного оформлення. Над вхідною

брамою, що веде до церкви колись знаходилась кам'яна фігура святого Онуфрія (кінець 1750 років) робота скульптора Пінзеля, одного із найкращих тогочасних скульпторів Європи.

- *Бучацький монастир отців Василян* стає центром освітньої діяльності у Бучачі: спочатку тут діяла школа-інтернат (конвікт) для дітей із бідних родин, проводились теологічні курси для діючих священників; потім вона реорганізована у гімназію (за привілеєм короля Августа III, виданим у Варшаві 22 жовтня 1754 р., на прохання Миколи Василя Потоцького). Пізніше, у 1911 р. тут був відкритий місійний інститут ім. св. Йосафата, який із перервами (1914-1918, 1940-1943) діяв до 1944 року. Діяльність Бучацького монастиря була заборонена радянською владою у середині 1946 року. У березні 1991 року після 45-річної вимушеної перерви у Бучацький монастир Воздвиження Чесного Хреста Господнього повернулися отці Василяни. У 1995 році Міністерством освіти України зареєстровано історико-філософський лицей ім. св. Йосафата Бучацького монастиря Воздвиження Чесного Хреста Господнього чину св. Василя Великого, сьогодні - колегіум.

- *Церква святого Миколая* у м. Бучач почала будуватись на початку XVII ст., збудована і освячена 1610 року. Фундаторами зведення храму стали Марія Могилянка та її чоловік Стефан Потоцький. Церква св. Миколая була першим кам'яним храмом у місті. У часи оборони Бучача від турків і татар вікна церкви служили бійницями. Близько 400-ти років церква св. Миколая - осередок духовності для населення міста.

- *Церква святого Архистратиґа Михаїла* у м. Бучач - одна із багатьох чарівних архітектурних і релігійних пам'яток. Тепер на місці дерев'яного храму, який згорів із невідомих причин є гарна святиня із каменю. Дерев'яний храм існував у 1664 р., був парафіяльним.

- *Покровська церква* є наступною цікавою архітектурною пам'яткою Бучача. Розташована вона на березі р. Стрипи біля самої дороги. У 1744 році про будівництво церкви св. Покрови почув і записав отець Василян Модест Гнатевич від 95-річного Івана Ярославського. У церкві є портрет відомого магната "старости Коньовського" Миколи Потоцького.

- *Костел Успіння Пресвятої Богородиці*. Михайло Бучацький, власник Бучача, заснував 28 липня 1397 року (в інших списках 1379 року) римо-католицьку парафію у Бучачі. У 1761-1763 роках біля

підніжжя замкової гори поруч із швидкоплинним потічком бучацькі майстри-мулярі, теслярі, каменотеси звели новий храм Успіння Богородиці. Його архітектор невідомий. Споруда костелу - кам'яна, величина обширних розмірів і чітко вираженим у розрізі хрестом.

- *Монастир Непорочного Зачаття Пречистої Діви Марії у с. Язлівець*, засновницею якого стала Марцеліна Даровська. При монастирі було відкрито школу для дівчат і безкоштовну школу для місцевих дітей. Монастир проіснував до 1947 року і був закритий радянською владою. Свою діяльність монастир відновив у 1990 році. Сьогодні він ділить приміщення палацу із санаторієм. На другому поверсі палацу розміщується домовий костел і музей Блаженної Марселіни Даровської. У крайньому західному куті парку знаходиться склеп-усипальниця черниць, виконана за взірцем римських катакомб. Серед склепів монахинь є й могила засновниці ордену Сестер Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії Марселіни Даровської. Остання після смерті була беатифікована Римським Папою.

- *Успенський костел*. У 30-х роках ХХ століття Управління консервації Львівського, Тернопільського та Станіславівського воєводств заводить облікову картку пам'ятки, де зазначено: «Язлівець, парафіяльний костел під назвою Вознесіння Пресвятої Діви Марії, епоха – 1590 р., стиль – пізня готика, ренесанс, власник – парафія латинського віросповідування». Цей костел збудував у 1590 р. Микола Язлівецький, снятинський староста для оо. Домініканів, які проіснували тут до 1788 р. до часу ліквідації монастиря австрійським урядом. Нині святиня знаходиться у стані руїни. В середині збереглися фрагменти фресок на склепінні пресвітерію. Вціліли три ренесансні портали, які також у дуже поганому стані.

- *Церква святого Миколая*. Місце для зведення церкви обрали на північній околиці поселення, недалеко від невеликого потоку Язлівчик (притока річки Вільховець) у I-ій половині 16 століття. 1551 р. Вірменські переселенці, що влаштувалися у Язлівці, закінчили зведення кам'яної церкви. 1809 р. покинутий вірменами храм перетворюється на парафіяльну церкву. У 1914 році під час Першої Світової війни церкву було сильно пошкоджено. 1914 - 1929 року церква перебувала у стані руїн. Осінь 1929 - 1930 (за іншими даними - 1932 рік) церква проходить через ремонтно-реставраційні роботи.

- *Собор Зарваницької Божої Матері*. Собор Зарваницької Божої Матері є місцем тисячі паломників зі всіх куточків України і не тільки.

Вона славиться Чудотворною іконою та іншими цінними реліквіями. Напевне кожен греко-католик побував або принаймні мріє побувати у Зарваниці. Марійський духовний центр у Зарваниці - головна святиня греко-католиків. Один із київських ченців чудом врятувався від ворожих наїзників і опинився на галицькому Поділлі у лісах над рікою Стрипою. Довге митарство та нестерпний голод так знесли його, що, умиротворений надією на допомогу Богоматері, чернець заснув. Уві сні відкрилась перед ним райська місцина: оповита чарівним серпанком долина, погаптована різнобарвними квітами і освітлена дивним сьйвом. У його блиску з'явилася Мати Божа із двома ангелами, які мали у руках білі лілії. Чернець упав перед Пречистою Дівою Марією на коліна. Вона із усміхом подала йому руки край свого омофора. Пробудившись, побачив чудову долину, оточену віночком густого лісу. Раптом у росяній траві засвітилося джерело чистої води, а над ним спалахнула небесним промінням ікона Пресвятої Диви Марії із малим Ісусом на руках. Чернець пригадав сон і склав поклін Пречистій. Це місце, де йому приснився сон, назвав Зарваницею.

• *Святотроїцький монастир*. Цікавим продовженням екскурсії у селі Зарваниця є Святотроїцький монастир, який має свою історію. У часи турецьких набігів на Україну (1683-1704 рр.) Зарваниця була знищена, церква і монастир – спалені. Люди відбудували церкву і монастир, який під час першої світової війни знову згорів. На початку ХХ ст. митрополит Андрей Шептицький вирішив відродити монаше життя у Зарваниці. У 1940 р. монастир було закрито, а у 1944 р. спалено дерев'яну церкву. Після довгих років переслідування, 11 липня 1993 р., недалеко від цілющого джерела, на горі, відбулося освячення місця під новий Святотроїцький монастир. 24 червня 2002 року відбулося освячення церкви Різдва Пресвятої Богородиці.

• *Церква Пресвятої Тройці та Покров Пресвятої Богородиці* - деякі люди просто називають її парафіяльною церквою. Тут можна доторкнутися до Чудотворної ікони Богородиці. Сумним є факт, що у часи Другої світової війни втратила свій слід Чудотворна ікона, Розп'яття Ісуса Христа, однак залишились копії, які на даний час знаходяться у парафіяльній церкві Пресвятої Тройці.

Не всі із перерахованих сакральних об'єктів ще використовують під час надання екскурсійних послуг в області. Вони можуть бути основою для циклу тематичних екскурсій «Сакральні пам'ятки Тернопілля».

Список використаних джерел:

1. *Альтгайм Л.Б.* Організація екскурсійних послуг. Навчально-методичний посібник для студентів географічного факультету, які навчаються на спеціальності “Туризм”. - Тернопіль 2017. – 204 с.
2. *Баронч С.* Пам'ятки Бучацькі (Pamiętkie buszackie).-Львів:Друкарня «Газети народової»,1882. - 168с., пол.
3. Вісімдесят три святині Тернопілля: путівник / *ІринаПустиннікова.* - К.: Грані - Т, 2010. – 72с.
4. *Стоцький Я.* Монастир Отців Василян Чесного Хреста Господнього в Бучачі (1712-1996).-Львів:Місіонер,1997.-160 с.

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ЗАВДАННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СФЕРІ ТУРИЗМУ: ПОЛЬСЬКИЙ ДОСВІД

Наталія Антонюк, Марта Мальська, Маркіян Мальський
Львівський національний університет імені Івана Франка
Львів, Україна

Запорукою успішного руху України на шляху європейської інтеграції є здійснення низки реформ . Найважливішою з них є реформа місцевого самоврядування. Україною здійснені успішні кроки по її реалізації ,однак багато завдань належить вирішити . Децентралізація стосується усіх сторін соціально-економічного життя, зокрема туристичної сфери. У цьому процесі важливе запозичення досвіду зарубіжних країн ,зокрема сусідньої Польщі.

До повноваження польських воєводств та комунальних підрозділів місцевого самоврядування, якими вони володіють внаслідок децентралізації державного управління, належить здійснення політики регіонального та місцевого розвитку , що сприяє підвищенню життєвого рівня жителів. Одним з найважливіших критеріїв децентралізації є факт передачі на них відповідальності у проведенні регіональної та місцевої політики, збільшення власного доходу та особливо прийняття інвестиційних рішень. Тому, якщо наявність ресурсів вказує на можливість розвитку туристичної інфраструктури , відсутність ініціатив з цього приводу місцевої влади, варто розглядати як невідповідну політику або втрачені можливості розвитку.